

Návrh na udelenie zlatej medaily za PBF PU v Prešove

In memoriam Prof. PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

(* 16. máj 1942, Martin – † 26. október 2004, Bratislava) bol slovenský historik, byzantológ, ktorý sa zaoberal dejinami a kultúrou Byzancie a Slovanov. Bol synovcom významného spisovateľa Ladislava Mňačka a synom ruského šľachtického emigranta. Jeho matka pochádzala z moravskej rodiny z Valašských Kloboukov. Študoval archívniectvo na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Pôsobil v Slovenskej akadémii vied. Vo svojej vedeckej práci sa zamerával na staršie dejiny východnej Európy. Počas normalizácie nemohol z politických dôvodov pokračovať vo vedeckej práci a pracoval v Slovenskom pamiatkovom ústave v Bratislave. Odvtedy sa venoval aj dejinám umenia. Za pomoci jeho strýka Ladislava Mňačka sa mu podarilo vydať svoju prvú vedeckú monografiu *Die Awaren in Europa* (Bratislava-Amsterdam 1974), ktorá mu získala dobré meno v zahraničných vedeckých kruhoch. Postupne sa začal venovať aj dejinám Byzancie a východnej Európy. Od roku 1984 začal pracovať v Historickom ústave SAV. V roku 1988 obhájil svoju kandidátsku prácu. Po roku 1989 krátko pôsobil na zahraničných univerzitách v Bonne, Paríži, Pise, Mníchove a Münsteri. Na Filozofickej fakulte UK v Bratislave založil špecializáciu byzantológia a súčasne prednášal aj na Trnavskej univerzite v Trnave. Nakoniec jeho pedagogická činnosť skončila na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity, kde sa v roku 1998 habilitoval za docenta a v roku 2002 bol menovaný za profesora.

Bibliografia:

I. Monografie

1. *Die Awaren in Europa*. Amsterdam - Bratislava 1974
2. *Byzantská kultúra v slovanskom prostredí v 6.-12. storočí: K problému recepcie a transformácie*. Bratislava 1992
3. *Byzantský ikonoklazmus 726-848: Storočie zápasu o ikonu*. Bratislava 1998

II. Monografie – spoluautorstvo

4. *Dějiny Byzance*. Praha 1992

III. Štúdie a vedecké články

5. *Problém pravosti privilégia pre turčiansky kláštor z r. 1252*. *Historica - Zborník prác FFUK* 16, 1965.
6. *Prabulhari v prameňoch 6.-7. stor.* *Slovanské štúdie* 8, 1966
7. *K otázke polohy a vzniku Samovej ríše*. *Historické štúdie* 13, 1968
8. *Avarské vpády a ochrana byzantských provincií na Balkáne v 7. stor.* *Studia balcanica bohemo - slovaca*, Brno 1970
9. *Die Awaren und Slawen in den Miracula sancti Demetrii*. *Byzantina* 5, Thessalonike 1973
10. *Zur Problematik der awarisch-slawischen Beziehungen an der unteren Donau im 6.-7. Jh.* *Studia historica slovaca* 7, 1974
11. *Byzantská a západoslovanská zložka v Povesti vremennych let*. *Slovanské štúdie* 14, 1974
12. *Historické predpoklady predrománskej architektúry na Slovensku*. *Pamiatky a príroda* 6, 1974
13. *Awarische Überfälle und der Schutz der byzantinischen Provinzen am Balkan im 7. Jh.* *Actes du XVIe Congrès International des Études Byzantines*, Bucaresti II, 1975

14. Kaplnka sv. Michala a založenie kostola sv. Kríža v Banskej Bystrici. Pamiatky a príroda 6, 1976
15. Banskobystrický mestský hrad vo vzťahu k mestu Pamiatky a príroda 6, 1977
16. Christianstvo na Rusi v 9. In: Beiträge zur byzantinischen Geschichte in 9.-11. Jh. Praha 1978
17. Ruské písmená v Živote Konstantinovom: pokus o reinterpretáciu. Historický časopis 27, 1979
18. Historická topografia Spišskej Soboty. Pamiatky a príroda 1, 1979
19. Nikaia und Russland zur Zeit der tatarischen Bedrohung. Byzantinoslavica 41, 1980
20. Pamiatky starších dejín v systéme pamiatkovej starostlivosti. In: Jubilejný zborník k 30. výročiu SÚPSOP, Bratislava 1981
21. Národné kultúrne pamiatky - súbor starších dejín a kultúry. Pamiatky a príroda 1, 1981
22. Das Werk des Konstantinus und Methodius: Charakter, Gestalten und Wandlungen einer kulturellen Initiative. Studien zur Literatur und Kultur in Osteuropa (Bausteine zur Geschichte der Literatur bei den Slaven 18) Böhlau 1983
23. Tatari ako problém byzantskej politiky a diplomacie. Historický časopis 32, 1984
24. Slovania v severozápadnom pomedzí Avarskej ríše v 7. stor. Zborník prác Ľudmile Kraskovskej. Bratislava 1984
25. Die Ideologie der Byzantiner und ihre Widerspiegelung in der Vita Constantini. Byzantinoslavica 46, 1985
26. Byzantský podiel na vytváraní veľkomoravskej kultúry. Historický časopis 33, 1985
27. Konstantin a Metod a počiatky slovanského písomníctva. Vlastivedný časopis 34, 1985
28. Die Konsolidierung der Awarenkhanates und Byzanz im 7. Jahrhundert. Byzantina 13, 1985, Thessalo
29. K počiatkom transformácie byzantského vplyvu v Kyjevskej Rusi. Slavica Slovaca 21, 1986
30. Stav, problémy a možnosti historického bádania o slovanskom období dejín Slovenska. Študijné zvesti AÚ SAV Nitra 22, 1986
31. Všeobecné dejiny staršieho obdobia v kontexte slovenskej historiografie. Historický časopis 35, 1987
32. K lokalizácii Samovej ríše. Vlastivedný časopis 36, 1987
33. Prvá slovanská václavská legenda a slovanská kultúra v Čechách v 10. storočí. In: Typologie raně feudálních slovanských států. Praha 1987
34. K charakteru byzantskej ikonodulie. Studia balcanica Bohaemoslavica. Brno 1987
35. M. V. Lomonosov a jeho doba. Život a dielo M. V. Lomonosova - k 275. výročiu narodenia. Bratislava 1987
36. Gosudarstvo Samo: problemy archeologii i istorii. In: Etnosocialnaja i političeskaja struktura rannefeodal'nych slavjanskich gosudarstv i narodnostej. Moskva 1987
37. Od byzantskej ekumenickej doktríny k teórii Moskva tretí Rím. Slovanský prehľad 5, 1987
38. Struktur und Organisation der europäischen Steppenvölker. Settimane di studi. Uni, Avari e Ungari, Spoleto 1988
39. Slovanská kultúra po páde Veľkej Moravy: K počiatkom slovanských literárnych vzťahov. Československá slavistika 1988
40. Prví Slovania na území Bratislavskej brány vo svedectve písomných prameňov. In: Najstaršie dejiny Bratislavy. Bratislava 1988

41. Stepné národy v Európe: Charakter a vývoj Avarskej spoločnosti. Historický časopis 36, 1988
42. Byzantská minca v nomádskom prostredí na strednom Dunaji. Numizmatický zborník 1989
43. Metropolitan Ilarion on the Origin of Christianity in Rus: The Problem of the Transformation of Byzantine Influence. In: Proceedings of the International Congress Commemorating the Millenium of Christianity in Rus Ukraine. Harvard Ukrainian Studies XII-XIII, 1988-89 (vyšlo v roku 1990)
44. Klúče Márie. K problému tradície v myslení a diele Sergeja Jesenina. Slavia 59. Praha 1990
45. K metodologickým problémom a východiskám súčasnej slavistiky. Slovenský národopis 33, Bratislava 1990
46. Premýšľanie o vede a našich dejinách. (Na okraj state L. Kováča) Slovenské pohľady 106, č. 2, 1990
47. Svojráz byzantskej duchovnej kultúry a jeho tradícia. Slovenské pohľady 106, č. 9, 1990
48. Svojráz byzantského humanizmu. Human Affairs 1, Bratislava 1991
49. Avary i slavyjane, Deržava Samo, Rannefeodal'nyje gosudarstva i narodnosti. Moskva 1991
50. Veľká a nepokrstená Morava Konštantína Porfyrogeneta. Onomastická konferencia. Bratislava 1991
51. Der Geist der byzantinische Ikonodulie und seine Tradition In: Jahrbuch der österreichischen Byzantinistik 42, Wien 1992, s. 41-54
52. Slovo a obraz vo východoeurópskej duchovnej tradícii: k problému byzantského symbolizmu. Slovanské štúdie 2 (1992), s. 116-127
53. Začiatky Slovanov na strednom Dunaji: autochtonistická teória vo svetle súčasného bádania. Historický časopis 40, 1992, s. 1-16
54. Beginnings of Russian Monasticism: The Problem of Byzantine and Non-Byzantine Influences. In: Eryteia. Revista de estudios byzantinos e: neogriegos 14, Madrid 1993, s. 5-8
55. Byzantinoslavica 54, 1993, s. 121-126
56. Les processus d'acculturation dans un milieu historique In: Les approches et les methodes interdisciplinaires de recherche en sciences sociales. Bratislava 1994, s. 29-34
57. Benediktíni a kultúra slovanskej strednej Európy: pokus o nastolenie problému. Slovanské štúdie 1 (1994)
58. Historiography in Slovakia: Pre-Hungarian Period In: A Guide to Historiography in Slovakia. Studia historica slovac 20, 1995
59. Liturgické dielo Konštantína a Metoda. In: Svätopluk 894-1994. Nitra 1997 (vyšlo 1998)
60. Učenie Jána z Damašku o ikone: k problému stredovekého symbolizmu. Historický časopis 46, 1998

Monografie:

- 1974 – *Die Awaren in Europa*
- 1992 – spoluautor kolektívneho diela *Dějiny Byzance* (Praha, Academia, 1992 ISBN 80-200-0454-8)
- 1992 – *Byzantská kultúra v slovanskom prostredí v VI.-XII. storočí* ISBN 80-224-0359-8
- 1998 – *Byzantský ikonoklasmus: storočie zápasu o ikonu*. Bratislava, Veda ISBN 80-224-0582-5
- 2000 – *Byzantinische Kultur und die Slawen* ISBN 3702904484.

- 2016 - Nová publikácia

S pozdravom

prof. ThDr. Ján ŠAFIN, PhD.
d e k a n